

16.12.2011, 17:33

Интервју: Судството не е зависно од политиката

„Свесен сум дека перцепцијата за судството е лоша, но таа може да се креира така на многу начини“, вели Блерим Беќети министерот за правда

Гордана Дувњак

Господин Беќети, колку тоа што доаѓате на местото на Михајло Маневски, кој важеше за многу ревносен министер, но и човек што врши притисок врз судската власт, е Ваша предност или хендикеп?

Кога прифатив да бидам министер за правда, апсолутно не размислував дали треба да го раководам овој сектор на начин како што го правел тоа мојот претходник. Никој не ми претставува репер како да ја вршам оваа функција, зашто во животот никогаш не се водам од шаблони, особено не од оние што ги сметам за погрешни. Напротив, имам јасен концепт за креирање политики, кои реално очекувам дека ќе дадат плод.

Во однос на вториот дел на вашето прашање, не ми е својствено да коментирам или оценувам туѓо однесување и постапки. Но, сакам и овој пат да ја потенцирам важноста на принципот на поделбата на власта, кој

претставува темелна вредност на секое демократско општество и исклучително го почитувам.

Во последниот Извештај токму судството беше потенцирано како една од најслабите алки во функционирањето на државата. Како да се подобрат овие оценки?

Кога зборуваме за правосудните системи во земјите во транзиција, а во конкретниот случај за Македонија, сакале или не, мора да признаеме дека се работи за комплексен систем, кој воопшто не е едноставен. Погрешно е ако се мисли дека реформирањето на правосудниот систем е само техничка работа, односно дека е доволно да се донесат еден куп закони, било од материјалната или од процесната сфера, и со тоа работата е завршена.

Напротив, се работи за исклучително комплексен систем во кој треба да се дејствува фронтално, односно од многу аспекти. Едно е поставеноста на системот кој секако дека треба да биде поставен квалитетно за да овозможи и негово квалитетно функционирање. Од друга страна, треба да се преземаат мерки што ќе го прават тој систем, поставен на хартија, функционален. Според мене, не е помалку значајно создавањето реална финансиска независност на тој систем, создавањето објективни услови за работа како и зајакнување на кадровските капацитети.

Што се однесува до квалитетот, мислам дека треба уште многу да се направи во насока на зајакнување на капацитетите, а тоа се прави со перманентна едукација, како во однос на меѓународното право, така и во однос на домашното право. Кога сум кај квалитетот на судските одлуки, сметам дека на таа фела треба да и' се помогне во насока на тоа што значи примена на меѓународното право кое е ратификувано од страна на нашата држава и станало дел од нашиот правен систем. Сметам дека во овој дел сме слаби.

Колку за македонското судство може да се рече дека е независно и ослободено од влијанија?

Континуирано се работи на подобрување на условите за работа на судската власт, како и за ослободување од влијанија од секаков вид. Не сакам да верувам дека судството е зависно и ми пречат генерализирањата во оваа насока. Свесен сум дека перцепцијата за судството е лоша, но таа може да се креира така на многу начини. Но, секој ден треба да се работи на зголемување на довербата на граѓаните.

Неодамна во Белград потпишавте договор за екстрадиција на македонски граѓани со двојно државјанство. Дали еден од главните мотиви беше по секоја цел да се доведе бившиот цариник Драган Далаверски во земјава?

Како што е познато, одредени држави го признаваат правото за добивање двојно државјанство. Сметам дека тоа е добро за граѓаните, не само за да им се овозможи непречено движење, туку да им создаде можност и на економски план да вложуваат во други општества итн.

Но, тоа право во никој случај не смееме да дозволиме да стане клучен проблем за невозможноста да се гони криминалот. Во регионот, па и пошироко во Европа, имало, а не се сомневам дека и во иднина ќе има случаи, кои користејќи го двојното државјанство, успеваат да ги изигруваат внатрешните и меѓународните правни регулативи, а со тоа да не излегуваат пред лицето на правдата. Според тоа, мотивот за потпишување на договорот не беше конкретен случај, туку уредувањето на овие односи, со цел двојното државјанство да не биде покривање за избегнување на одговорноста. На крајот на краиштата, не склучивме договор само со Србија, туку интенцијата е да се склучат вакви договори со сите соседни земји, па и пошироко од регионот. Потпишавме договор и со Црна Гора, Босна и Херцеговина и со Хрватска, со Косово е во постапка, а ќе имаме иницијативи и со други држави. Но, не зависи само

од нас, туку и од другите држави.

Многу фалби беа искажани на сметка на промените во судскиот буџет, кој требаше да донесе зголемување од 0,4 на 0,8% од БДП. Зошто и со овој ребаланс нема повеќе пари за судската власт?

Секако дека финансиската независност, но и износот на средствата што би ги задоволувале потребите на судската власт е од исклучителна важност и еден од најбитните предуслови за тој систем да биде ефикасен, квалитетен, независен и имун од секакви влијанија. Таков систем и' е потребен на Македонија и таа цел мора да се постигне. Знам дека не е лесно, знам дека е голем предизвик, но никогаш нема да изостануваат активностите на Министерството за правда во рамките на нејзините можности да помогне да се постигне таа цел.

Избегнавте одговор зошто нема повеќе пари за судската власт, кога токму тоа беше интенцијата?

Тврдам дека има секоја година се' повеќе. Ако не е така, значи не се почитува законот. Судството и Обвинителството имаат посебни буџети и треба таму да се обратите за да ви кажат прецизни податоци, но факт е дека има зголемување на средствата за нив.

Впечаток е дека постои дебаланс меѓу средствата за капитални објекти и оние за реформски проекти. Дали изградбата на нови објекти за правосудството ќе ги замени вистинските реформи?

Просторните услови, секако, се сегмент во кој треба да се вложува и кој во голема мера може да придонесува во зајакнувањето и забрзувањето на реформските зафати. Во никој случај не е замислата со изградбата на

објекти да се заменат вистинските реформи. Напротив. Создаваме просторни услови, согласно со надлежностите и капацитетите што ги имаат овие институции. Од големо значење е изградбата на двата објекта (Обвинителството и Кривичниот суд), кои се поврзани и со примената на новиот Закон за кривична постапка. Очекуваме тие да бидат завршени до март идната година. Интензивно работиме и на создавање просторни услови во другите градови за да можат судовите и обвинителствата да бидат одделени во посебни згради.

Какви се шансите следната година да почне да се применува новиот Закон за кривична постапка, кога не се предвидени пари за оваа намена?

Новиот Закон за кривична постапка, кој има одложена примена од ноември идната година, несомнено дека е еден од најкрупните реформски проекти во процесното право во Македонија. Тој е креиран на сосема нов концепт во споредба со сегашниот и секако дека беа и се неопходни подготвителни активности за негова примена. Јавноста е информирана дека подолго време во тек се подготвителни активности што имаат цел тој закон полесно да почне да се имплементира, односно да постапуваат нашите правосудни органи.

Колку пари се потребни за овој концепт и од каде ќе се обезбедат?

Средствата во нашата држава можат да бидат реален проблем, бидејќи примената на законите се тешка работа. Овој период е токму таков.

Колку е реално да дојде до одложување на примената на ЗКП, што го навестува и Обвинителството, бидејќи условува прво да се обезбедат потребните услови, па потоа да се зафатат со новите

надлежности што им даваат клучна улога во истрагата?

Треба да се разбере загриженоста на обвинителите, а не кријам дека таа загриженост ја делам и јас самиот како министер. Но, тоа е провокација и предизвик за сите нас. Факт е дека почетокот е врзан со многу средства, а не треба да се заборава дека сме во време на светска економска криза.

Колку е тоа многу?

Постои акционен план, многу ставки се дополнуваат и ревидираат, се менуваат работите во од. Интензивно се работи секој ден на овој проект не само во Министерството за правда, туку и во другите институции, кои имаат обврски и надлежности во овој дел, како што се МВР, Министерството за финансии... Сите закони што треба да се изменат се во финална фаза. Подзаконските акти се подготвени.

Се спомнува за почеток 16 милиони евра, без платите на обвинителите и другиот кадар?

Има вистина во ова што го кажувате. Не случајно реков дека се потребни многу средства. Но, тоа не треба да биде причина или пречка за да запреме да работиме во овој правец.

Најновите информации говорат дека ќе одите во парцијална примена и дека веќе се напушта концептот на формирање истражни центри во секое обвинителство. За почеток, такво нешто ќе има само во специјалното обвинителство за организиран криминал во Скопје.

Треба да се размисли и во тој правец, имајќи предвид дека и други држави кои се дел од Европската унија или се пред прием се внимателни во промените. Но, јас сум застапник на тезата дека кој било чекор да се

направи во овој правец е позитивно.

Можете ли прецизно да кажете дали ќе има одложување на Законот?

Со оглед на тоа што Законот треба да почне да се применува од ноември 2012 година, рано е да се каже такво нешто, но сериозноста на ова прашање, ја неметнува потребата добро да се размисли за се' и да се разгледаат сите опции. За среќа, рано почнавме со подготовките.

Медијацијата во Македонија и по неколку години никако не може да заживее. Дали размислувате за промена на концептот?

Со измените и дополнувањата на Законот за парнична постапка, кои се применуваат од 8 септември 2011 година, судот е должен на подготвителното рочиште да достави до странките и писмено укажување дека спорот може да се реши во постапка за медијација, што дава можност медијацијата да почне да заживее.

И овој закон е еден од многуте за кои се вели дека ќе нема финансиски импликации, а не можат да се операционализираат определени одредби. Се предвидува електронска достава, аудиоснимања на сите судски рочишта...

Аудиоопрема постои и таа е доволна за покривање на сите судови. Кадрите што треба да ја применуваат поминаа низ одредена обука и сметам дека примената на ЗПП е голем чекор во правец на реформскиот курс.

Ако Ве прашам дали имаме функционален правен систем и владеење на правото, што ќе одговорите?

Да.